

(4)

- (b) Distinguish between Rural and Urban unemployment.
গ্রামা আৰু নগৰীয়া নিবনুৱাৰ মাজত পাৰ্থক্য লিখা।
- (c) Explain the relationship between sustainability and development.
বহনক্ষমতা আৰু উন্নয়নৰ মাজৰ সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰা।
- (d) Explain the Centre-State financial relation in India.
ভাৰতৰ কেন্দ্ৰ আৰু ৰাজ্যসমূহৰ বিত্তীয় সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰা।
- (e) What are the various sources of growth?
বিকাশৰ বিভিন্ন উৎসসমূহ কি কি?
- (f) Discuss the role of population in economic development.
অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত জনসংখ্যাৰ ভূমিকা আলোচনা কৰা।
4. Answer the following questions : $10 \times 4 = 40$
তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা :
- (a) Explain the role of capital formation in the economic development in India.
ভাৰতৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত মূলধন গঠনৰ ভূমিকা আলোচনা কৰা।

24A/180

(Continued)

(5)

- Or / অথবা
- Discuss the causes of low rate of capital formation in India.
ভাৰতৰ মূলধন গঠনৰ নিম্ন হাৰৰ কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা।
- (b) Discuss the various measures taken by the Government to reduce unemployment in India.
ভাৰতৰ বিভিন্ন পদক্ষেপসমূহ আলোচনা কৰা।
- Or / অথবা
- Briefly explain the occupational structure in the organized sector in India.
ভাৰতৰ সংগঠিত খণ্ডৰ পেছাগত গাঁথনিৰ বিষয়ে চমুকৈ বুজাই লিখা।
- (c) Explain the objectives of monetary policy in a developing economy.
উন্নয়নশীল অৰ্থনীতিত ৰাজস্বকোষীয় নীতিৰ উদ্দেশ্যসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।
- Or / অথবা
- What is the role of fiscal policy in economic stabilization?
অৰ্থনৈতিক স্থিৰীকৰণত ৰাজস্বকোষীয় নীতিৰ ভূমিকা ব্যাখ্যা কৰা।

24A/180

(Turn Over)

(6)

- (d) Define poverty. Discuss the basic causes of poverty in India.
দৰিদ্ৰতাৰ সংজ্ঞা লিখা। দৰিদ্ৰতাৰ মূল কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা।

Or / অথবা

Explain the various causes of inequality in India.
ভাৰতৰ অসমতাৰ কাৰণসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।

24A/180

(Continued)

(7)

OPTION—B
Paper : ECO-RE-5026
(Money and Banking)

1. Answer the following questions : $1 \times 10 = 10$
তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) What is cash reserve ratio?
নগদ জমা পুঞ্জিৰ অনুপাত কি?
- (b) What is legal tender money?
বিহিত মুদ্রা কি?
- (c) When was the RBI established?
ভাৰতীয় ৰিজাৰ্ভ বেংক কেতিয়া প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল?
- (d) Who is known as the monetary authority of a country?
এখন দেশৰ মুদ্রাৰ নিয়ন্ত্ৰণকাৰী কাক কোৱা হয়?
- (e) What is high-powered money?
উচ্চ ক্ষমতাসম্পন্ন মুদ্রা কি?
- (f) What is primary deposit of a commercial bank?
বাণিজ্যিক বেংক এটাৰ প্ৰাথমিক আমানত কি?
- (g) Who propounded the liquidity preference theory of interest?
স্বাৰ তৰলপ্ৰাপ্তি তত্ত্বটো কোনে উদ্ভাৱন কৰিছিল?

24A/180

(Turn Over)

(8)

- (h) Who can control the power of credit creation of commercial banks?
বাণিজ্যিক বেংকৰ ঋণ সৃষ্টিৰ ক্ষমতা নিয়ন্ত্ৰণকাৰী কোন ?
- (i) Mention one weakness of Indian money market.
ভাৰতবৰ্ষৰ মুদ্রা বজাৰৰ এটা দুৰ্বলতা উল্লেখ কৰা।
- (j) What is meant by balance sheet of a bank?
বেংকৰ সেনদেনৰ খতিয়ান মানে কি ?

2. Answer the following questions : $2 \times 5 = 10$

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) What is meant by financial crisis?
বিত্তীয় সংকট বুলিলে কি বুজা ?
- (b) Mention two objectives of financial sector reforms in India.
ভাৰতৰ বিত্তীয় খণ্ডটোৰ সংস্কাৰসাধনৰ দুটা উদ্দেশ্য উল্লেখ কৰা।
- (c) Why is Central Bank known as the lender of last resort?
কেন্দ্ৰীয় বেংকক কিয় শেষ স্তৰৰ ঋণদাতা বুলি কোৱা হয় ?
- (d) Mention two limitations of monetary policy.
মৌদ্রিক নীতিৰ দুটা সীমাবদ্ধতা উল্লেখ কৰা।

24A/180

(Continued)

(9)

- (e) Write two determinants that limit the power of credit creation of commercial banks.
বাণিজ্যিক বেংকসমূহৰ ঋণ সৃষ্টিৰ ক্ষমতাক সীমিত কৰা দুটা কাৰক লিখা।

3. Answer any four of the following questions : $5 \times 4 = 20$

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Write a note on the assets and liabilities of a commercial bank.
বাণিজ্যিক বেংক এটাৰ দেনা-পাওনাৰ ওপৰত এটা টোকা লিখা।
- (b) Distinguish between Money market and Capital market.
মুদ্রা বজাৰ আৰু মূলধন বজাৰৰ মাজৰ পাৰ্থক্য লিখা।
- (c) Write a note on open market operation as an instrument of credit control.
ঋণ নিয়ন্ত্ৰণৰ আহিলা হিচাপে মুক্ত বজাৰৰ কাৰ্য্যৰ বিষয়ে এটা টোকা লিখা।
- (d) Explain the features of current monetary policy of India.
ভাৰতবৰ্ষৰ চলিত মৌদ্রিক নীতিৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।
- (e) Discuss the causes of global financial crisis.
বিশ্বৰ অৰ্থনৈতিক সংকটৰ কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা।

24A/180

(Turn Over)

(10)

4. Answer any four of the following questions : $10 \times 4 = 40$

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) What is money multiplier? Discuss the relation between high-powered money, money multiplier and money supply. $2+8=10$
মুদ্রাৰ গুণক কি ? উচ্চ ক্ষমতাসম্পন্ন মুদ্রা, মুদ্রাৰ গুণক আৰু মুদ্রাৰ যোগানৰ মাজৰ সম্পৰ্ক আলোচনা কৰা।
- (b) Explain the various tools of monetary policy. 10
মৌদ্রিক নীতিৰ বিভিন্ন আহিলাসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।
- (c) What is meant by credit creation? Discuss the process of credit creation of commercial bank. $2+8=10$
ঋণত মুদ্রা সৃষ্টি বুলিলে কি বুজা ? বাণিজ্যিক বেংকৰ ঋণ মুদ্রা সৃষ্টিৰ প্ৰক্ৰিয়া আলোচনা কৰা।
- (d) What is portfolio management? What are the basic objectives of portfolio management of commercial banks? Explain the problems faced by commercial banks in portfolio management. $2+2+6=10$
পত্ৰাধাৰ পৰিচালনা মানে কি ? বাণিজ্যিক বেংকৰ পত্ৰাধাৰ পৰিচালনাৰ মূল উদ্দেশ্যকেইটা কি কি ? বাণিজ্যিক বেংকে পত্ৰাধাৰ পৰিচালনা কৰোঁতে সম্মুখীন হোৱা সমস্যাবোৰ ব্যাখ্যা কৰা।

24A/180

(Continued)

(11)

- (e) Discuss the various banking sector reforms initiated in India during 1991. 10

১৯৯১ চনত ভাৰত চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা বেংক খণ্ডৰ বিভিন্ন সংস্কাৰসমূহ আলোচনা কৰা।

- (f) Discuss the functions and importance of financial market. 10

বিত্তীয় বজাৰৰ কাৰ্য আৰু গুৰুত্ব আলোচনা কৰা।

- (g) Explain the various sub-markets prevailing under money market. Mention the basic features of a developed money market. $6+4=10$

মুদ্রা বজাৰৰ অন্তৰ্গত বিভিন্ন উপ-বজাৰসমূহ ব্যাখ্যা কৰা। এখন উন্নত মুদ্রা বজাৰৰ মৌলিক বৈশিষ্ট্যকেইটা উল্লেখ কৰা।

- (h) What is stock market? Explain the functions and role of stock market. $2+(4+4)=10$

ষ্টক বজাৰ কি ? ষ্টক বজাৰৰ কাৰ্য আৰু ভূমিকা আলোচনা কৰা।

24A/180

(Turn Over)

(Environmental Economics)

1. Answer the following questions : $1 \times 10 = 10$
তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা :
- (a) What is market failure?
বজাৰৰ বিফলতা কি ?
- (b) Mention one key environmental problem.
পৰিবেশৰ এটা মুখ্য সমস্যা উল্লেখ কৰা।
- (c) State one local environmental problem.
স্থানীয় পৰিবেশৰ এটা সমস্যা উল্লেখ কৰা।
- (d) Define private good.
ব্যক্তিগত দ্ৰৱৰ সংজ্ঞা দিয়া।
- (e) What is Pigovian tax?
পিগোভিয়ান কৰ কি ?
- (f) Define biodiversity.
জৈৱ বিচিত্ৰতাৰ সংজ্ঞা দিয়া।
- (g) What is positive externality?
ধনাত্মক বাহ্যিকতা কি ?

24A/180

(Continued)

- (h) What is the significance of inter-generational equity for environmental issues?
পৰিবেশৰ সমস্যাবোৰৰ আন্তঃপ্ৰজন্মীয় সমতাৰ তাৎপৰ্য কি ?
- (i) Mention one advantage of a pollution tax as an economic instrument of pollution abatement.
প্ৰাৰ্থণ হ্ৰাসৰ অৰ্থনৈতিক আহিলা হিচাপে প্ৰদূষণ কৰণ এটা সুবিধা উল্লেখ কৰা।
- (j) What is transboundary pollution?
আন্তঃসীমান্ত প্ৰদূষণ কি ?
2. Answer the following questions : $2 \times 5 = 10$
তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা :
- (a) Mention two reasons of environmental degradation.
পৰিবেশ অৱক্ষয়ৰ দুটা কাৰণ উল্লেখ কৰা।
- (b) What is weak sustainability?
দুৰ্বল বশাক্ষমতা কি ?
- (c) Why is the study of environmental economics important?
পৰিবেশ অৰ্থনীতিৰ অধ্যয়ন কিয় গুৰুত্বপূৰ্ণ ?
- (d) Give two examples of non-market goods.
অ-বজাৰ সামগ্ৰীৰ দুটা উদাহৰণ দিয়া।

24A/180

(Turn Over)

- (e) Write two objectives of sustainable development.
বহনক্ষম উন্নয়নৰ দুটা উদ্দেশ্য লিখা।

3. Answer any four of the following questions :
 $5 \times 4 = 20$

- তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটান উত্তৰ লিখা :
- (a) "Environmental damages can be considered as negative externalities." Explain the statement.
"পৰিবেশৰ অৰনৈতিক ধ্বংসাত্মক বাহ্যিকতা বুলি গণ্য কৰিব পাৰি।" উক্তিটো বৰ্ণনা কৰা।
- (b) Explain the impact of ozone layer depletion on human and plant life.
মানুহ আৰু উদ্ভিদ জীৱনৰ ওপৰত অ'জেন স্তৰৰ অৱক্ষয়ৰ প্ৰভাৱ বৰ্ণনা কৰা।
- (c) Is environment a public good? Discuss.
পৰিবেশ বাজৰৰ দ্ৰব্য হ'বনে? আলোচনা কৰা।
- (d) Briefly discuss the nature and scope of environmental economics.
পৰিবেশ অৰ্থনীতিৰ প্ৰকৃতি আৰু পৰিসৰ চমুকৈ আলোচনা কৰা।
- (e) Write a short note on command and control approach as a policy to maintain the quality of environment.
পৰিবেশৰ মানদণ্ড বক্ষণাবেক্ষণৰ নীতি হিচাপে আদেশ আৰু নিয়ন্ত্ৰণ পদ্ধতিৰ ওপৰত এটা চমু টোকা লিখা।

24A/180

(Continued)

- (f) Briefly discuss the sustainable development rules.
বহনক্ষম উন্নয়নৰ নিয়মসমূহ চমুকৈ আলোচনা কৰা।

4. Answer the following questions : $10 \times 4 = 40$
তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Discuss the hedonic pricing method of environmental valuation with its merits and demerits.
পৰিবেশ মূল্যায়নৰ হেডনিক মূল্য নিৰ্ধাৰণ পদ্ধতিটো তলৰ সুবিধা আৰু অসুবিধাসমূহৰ সৈতে আলোচনা কৰা।

Or / অথবা

Discuss the major environmental policies undertaken in India. What are the important issues that arise in the enforcement of environment laws in India?

ভাৰতত গ্ৰহণ কৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ পৰিবেশ নীতিসমূহ আলোচনা কৰা। পৰিবেশ আইনসমূহ প্ৰৰ্তন কৰোঁতে ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা গুৰুত্বপূৰ্ণ সমস্যাসমূহ কি কি ?

- (b) Discuss the interlinkage between the economy and the environment.
অৰ্থনীতি আৰু পৰিবেশৰ মাজৰ আন্তঃসংযোগ আলোচনা কৰা।

24A/180

(Turn Over)